

บทที่ 1

ประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์

กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment (EIA) process) เป็นวิธีการที่ใช้กับข้อเสนอโครงการพัฒนาในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งเริ่มใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกามาตั้งแต่ตอนต้นทศวรรษที่ 1970 (2513) แต่จะเห็นได้ว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับโครงการยังไม่พอที่จะช่วยการตัดสินใจสำหรับโครงการขนาดใหญ่ ดังจะเห็นได้จากการใช้การประเมินผลกระทบสะสม (Cumulative Effects Assessment (CEA)) มาช่วย แต่การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการประเมินผลกระทบสะสมก็ยังไม่พอเพียงสำหรับการตัดสินใจทางสิ่งแวดล้อมในระดับภาค ระดับชาติ หรือระดับที่ใหญ่กว่านั้น ในลักษณะเดียวกับที่มีการขยายการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับโครงการเป็นการประเมินผลกระทบสะสม การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment (SEA)) ก็ขยายมาจากการประเมินผลกระทบสะสม ประเด็นในทศวรรษที่ 1990 (2533) เป็นเรื่องของ การประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับ นโยบาย แผน และแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมหรือการพัฒนา

การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ หมายถึง กระบวนการประเมินผลทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากนโยบาย แผน และแผนงาน อย่างเป็นระบบเพื่อให้มีการพัฒนาประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ตั้งแต่ในระยะเริ่มวางแผน ในที่นี้ คำว่านโยบาย หมายถึง การปฏิบัติโดยทั่วไป หรือการเสนอทิศทางในภาพรวมว่ารัฐบาลจะเดินไปทางไหน และเป็นแนวทางสำหรับการตัดสินใจ คำว่าแผน หมายถึงยุทธศาสตร์ หรือแบบที่ออกไว้โดยมีวัตถุประสงค์และมีลักษณะเป็นการมองไปข้างหน้า มีการจัดลำดับความสำคัญ มีทางเลือก มีมาตรการที่เป็นรายละเอียดของนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนคำว่าแผนงานหมายถึงข้อพันธะ ข้อเสนอ เครื่องมือ และ/หรือ กิจกรรมที่จัดรวมไว้อย่างดี และมีรายละเอียดของการปฏิบัติตามนโยบาย

สาระสำคัญของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ คือการประเมินนโยบาย แผน และแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อจะดูว่ามีประสิทธิผลเพียงใด นโยบายหรือแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เขียนไว้ดีเพียงใดก็ตามจะไม่มีค่าเลยถ้าไม่ทำให้เกิดความคืบหน้าในการอนุรักษ์หรือการจัดการทรัพยากรได้ตามจุดมุ่งหมายของประเทศ การประเมินนโยบายและแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมควรทำเป็นระยะๆ เพื่อตรวจดูประสิทธิผลของนโยบายและแผนงานนั้น กระบวนการของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ที่รวมการส่งสัญญาณเตือนตั้งแต่แรกเริ่ม จะช่วยให้ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมได้รับการเอาใจใส่ดียิ่งขึ้น

การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ช่วยให้ประเทศริมฝั่งแม่น้ำโขงมีโอกาสอันดียิ่งที่จะควบคุมการใช้และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง ผู้มีหน้าที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมสามารถที่จะประเมินได้ล่วงหน้าว่านโยบายและแผนงานสิ่งแวดล้อมที่กำลังคิดกันอยู่ (ดูตารางที่ 1) ในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่างนั้นได้จัดเตรียมการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ดีเพียงใด ก่อนที่แผนงานเหล่านั้นจะเกิดขึ้นจริง และช่วยชี้ถึงจุดอ่อนพร้อมทั้งนำเสนอทางแก้ไขก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการไปจนเกิดปัญหารุนแรงหรือไม่อาจจะแก้ไขได้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างความเป็นไปได้ที่จะใช้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ในลุ่มแม่น้ำโขง

	นโยบาย	แผน	แผนงาน
กัมพูชา	แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศกัมพูชา	กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	
สปป.ลาว	แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	กฤษฎีกาที่ 118 เรื่อง การจัดการและคุ้มครองสัตว์ป่า ประมง การล่าสัตว์และจับปลา	แนวทางการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการก่อสร้างถนนใน สปป.ลาว
ไทย	กฎหมายการส่งเสริมและอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม	กฎหมายอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่า	มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดิน
เวียดนาม	แผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพ	กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม	มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดิน

การวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมสามารถทำให้ดีขึ้นได้ด้วยวิธีการของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ เพราะการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมเท่ากับการพัฒนาอื่น (เช่น ด้านเศรษฐกิจ ตลาด การเงิน และเทคโนโลยี) ในกระบวนการตัดสินใจ และยังช่วยกระตุ้นให้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับด้านสังคมและเศรษฐกิจ

การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ควรได้รับการพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาผลกระทบในภาพรวมที่สัมพันธ์กับนโยบาย แผน แผนงาน และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับโครงการ การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น วิธีการประเมินก็คือการใช้กระบวนการประเมินเป็นลำดับขั้น กระบวนการนี้

เริ่มจากการทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของนโยบายหรือแผนงาน จากนั้นจึงทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับโครงการ การทำเช่นนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ เพราะถ้าโครงการที่เสนอเป็นโครงการที่ได้มีการพิจารณาในระดับที่สูงกว่าแล้ว (คือทำการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) แล้ว) ก็ไม่ต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการเหล่านั้นซ้ำอีก เพียงแต่อ้างถึงการวิเคราะห์ที่มีอยู่ในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม วิธีการเช่นนี้อาจเกิดผิดพลาดขึ้นได้ถ้าหากว่าการทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับโครงการไม่ละเอียดพอเพราะเข้าใจว่าในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์มีการประเมินผลกระทบจากโครงการเอาไว้มากพอแล้ว จริงๆ แล้วโครงการที่ผ่านการพิจารณาในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ส่วนมากจะศึกษาประเด็นต่างๆ ไป

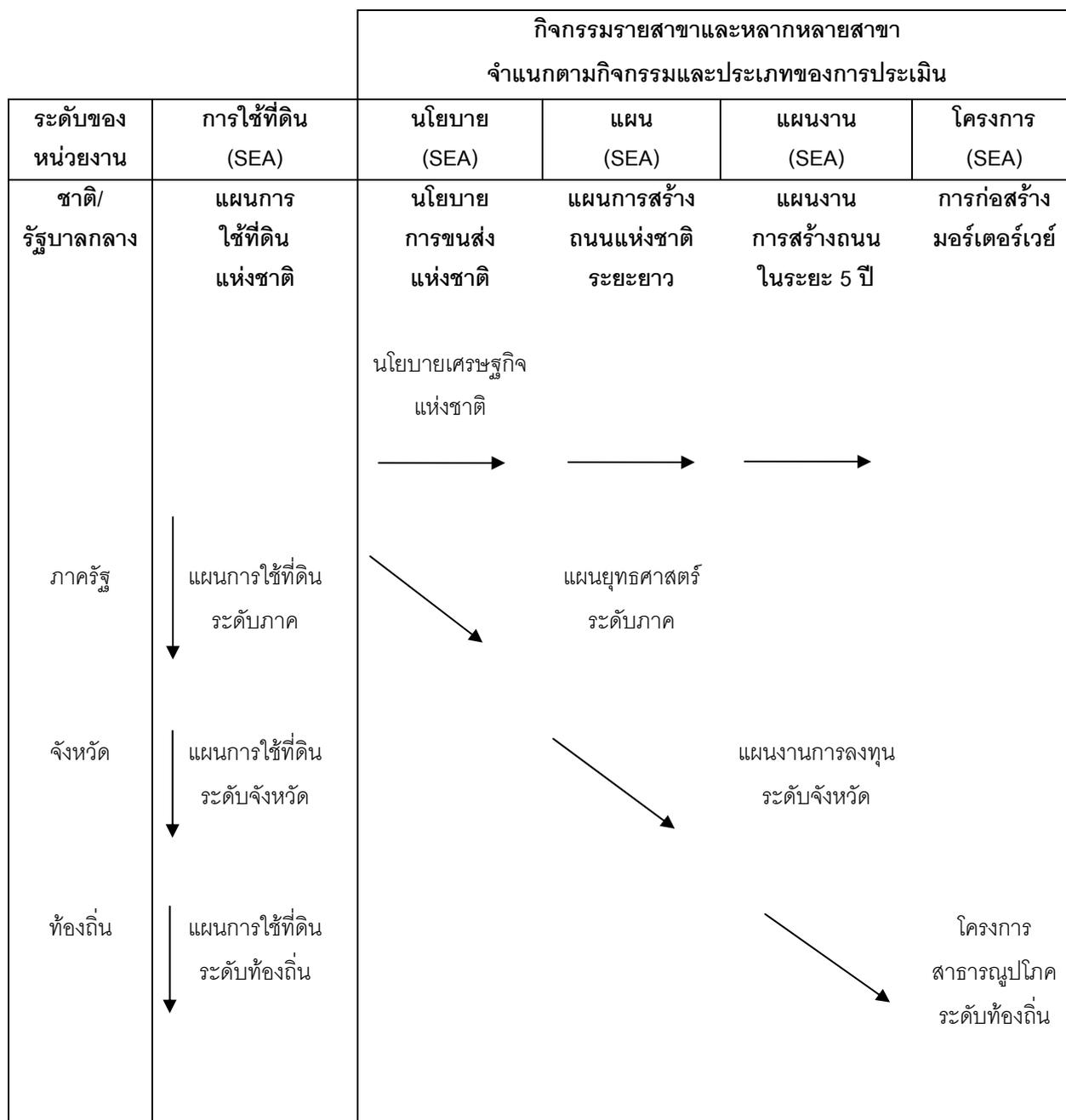
โครงการที่รวมอยู่ในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ อาจจะมีการศึกษาเอาไว้ก่อนที่จะมีการกำหนดพารามิเตอร์สำคัญ ในบางแห่ง (เช่น สหราชอาณาจักร) จะให้แยกการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการออกจากกัน เพื่อให้แน่ใจว่าในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการยังคงมีการวิเคราะห์ที่ละเอียดอยู่ แม้ว่าจะมีการอ้างถึงการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ได้ก็ตาม ส่วนในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ก็จะเป็นการวิเคราะห์ที่กว้างๆ ในเชิงคุณภาพ รูปที่ 1 แสดงถึงความสัมพันธ์ในขั้นตอนของการวางแผนและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระบบนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ต้องไม่ลืมว่าระบบนี้พัฒนาขึ้นจากวิธีวางแผนการใช้ที่ดินและสิ่งแวดล้อมในสหราชอาณาจักร ซึ่งจะต้องปรับให้เข้ากับแต่ละประเทศที่นำวิธีการนี้ไปใช้

การเปรียบเทียบการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์กับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ

จุดบกพร่องของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันมากก็คือ

- การทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นในวัฏจักรของโครงการช้าเกินกว่าที่จะมีผลต่อการตัดสินใจ
- ไม่มีการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบที่ได้เสนอไว้

รูปที่ 1 ตัวอย่างระบบการประเมินตามลำดับขั้นสำหรับการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

หมายเหตุ: ตัวอย่างนี้ แทนความสัมพันธ์ที่ทำให้เข้าใจง่าย ในความเป็นจริงความสัมพันธ์อาจซับซ้อนกว่านี้ โดยทั่วไปกิจกรรมในลำดับสูงสุด (คือนโยบายระดับชาติ) จะต้องการรูปแบบการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ที่กว้างที่สุดและมีรายละเอียดน้อยที่สุด

- มีการติดตามผลกระทบและมาตรการลดผลกระทบภายหลังโครงการน้อยมาก
- ขาดการวิเคราะห์ผลกระทบสะสมที่ดีพอ
- ขาดการประเมินความเสี่ยง ประเมินผลกระทบทางสังคมและความเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพ
- ทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการเท่านั้น โดยไม่ได้ประเมินผลกระทบของแผนงานหรือนโยบายที่เกี่ยวข้อง

การทำการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ช่วยแก้จุดอ่อนเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะปัญหาช่วงเวลา การทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในตอนท้ายของวัฏจักรโครงการและไม่มีการศึกษาผลกระทบสะสม การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ที่ใช้กันทั่วไปมักเป็นการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของแผนการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลและระดับภาค

การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์แก้ไขข้อจำกัดของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการโดย :

- เพิ่มโอกาสที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของโครงการ
- พิจารณาทางเลือกในวงกว้างขึ้น
- ทำให้การวิเคราะห์ผลกระทบสะสมดีขึ้น
- เพิ่มประสิทธิภาพด้วยการจัดลำดับเป็นขั้นตอน
- โอกาสที่จะมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เนื่องจากการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์นั้นทำก่อนการตัดสินใจโครงการ จึงเท่ากับเป็นการพิจารณาทางเลือกที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ และเป็นวิธีการเอาปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมเข้ามาพิจารณาในระดับโครงการ นอกจากนั้น การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ยังเป็นการพิจารณาในขอบเขตทางภูมิศาสตร์ที่กว้าง จึงเป็นเครื่องมือสำหรับการตรวจสอบผลกระทบสะสมของโครงการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ด้วย

ส่วนที่การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์แตกต่างไปจากการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ ก็คือ

- การพิจารณาของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ในแง่ของกิจกรรมของโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การพิจารณาทางเลือกต่างๆ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์และผลกระทบโดยตรงจะมีขอบเขตที่กว้างขวางกว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- การทำการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์จะเกิดขึ้นก่อนขั้นตอนดำเนินการจริงของโครงการนานมากกว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์มีเนื้อหาในรายละเอียดเฉพาะน้อยกว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- การพยากรณ์ผลกระทบในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์จะมีความไม่แน่นอนมากกว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์

การใช้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์มีประโยชน์ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ :

1. ช่วยให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการดีขึ้น
2. ทำให้พิจารณาถึงผลกระทบสะสมในวงกว้าง
3. นำเอาการพิจารณาเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ

นอกจากนี้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ยังมีประโยชน์ในการพิจารณาทางเลือก การพิจารณาผลกระทบในระดับภูมิภาคหรือระดับโลก และการพิจารณาถึงผลกระทบที่มาจาก การจัดการ ซึ่งผลกระทบประเภทนี้ควรจะเริ่มประเมินจากระดับนโยบาย แผน และแผนงาน มากกว่าที่จะประเมินในระดับโครงการ ประโยชน์อื่นๆ ของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิง ยุทธศาสตร์ เช่น :

- กระตุ้นให้มีการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ทางสิ่งแวดล้อมในขั้นตอนของการทำนโยบาย แผน และ แผนงาน
- ช่วยให้เกิดการหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐบาลด้วยกัน ช่วยเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการประเมินผลนโยบาย แผน และแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม

- อาจช่วยลดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการที่ไม่จำเป็นลงได้บ้าง ถ้าได้มีการประเมินผลกระทบไว้แล้วอย่างเพียงพอในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์
- ช่วยชี้ประเด็นที่ควรต้องศึกษาผลกระทบสำหรับการทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ
- เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานหรือมาตรการลดผลกระทบสำหรับโครงการอื่นๆ ต่อไป
- ช่วยให้มีการพิจารณาถึงทางเลือกอื่นที่มักจะถูกละเลยหรือไม่คุ้มค่าในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ
- ช่วยในการคัดเลือกที่ตั้งโครงการสำหรับโครงการต่อไป
- ช่วยในการพิจารณาผลกระทบโดยรวม
- ทำให้สามารถพิจารณาถึงผลกระทบทางอ้อมและกิจกรรมรองได้ดีขึ้น
- ช่วยในการพิจารณาผลกระทบระยะยาวและผลกระทบที่เกิดขึ้นซ้ำ
- ทำให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบาย

อุปสรรคของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์

แม้ว่าประโยชน์ของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์จะเป็นที่รู้จักกันและปรากฏในวรรณกรรมทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมานานกว่าทศวรรษแล้วก็ตาม แต่การใช้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ก็ยังมีน้อยมาก ที่เป็นดังนี้เพราะหลายประเทศยังคงมีอุปสรรคในการใช้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์อยู่ เช่น :

- ขาดแรงสนับสนุนทางการเมือง
- ไม่มีประสบการณ์และขาดการแนะนำ
- ขาดการประสานงานในระดับกระทรวงและหน่วยราชการด้วยกัน
- ขาดความชัดเจนสำหรับนิยามของนโยบาย แผน และแผนงาน
- ใช้ทั้งงบประมาณและเวลา

อุปสรรคสำคัญข้อหนึ่งในการจัดทำนโยบาย แผน และแผนงาน ก็คือไม่ชัดเจนว่าการตัดสินใจจะเกิดขึ้นเมื่อใด อีกประการหนึ่งก็คือประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมจะปรากฏเพียงกว้างๆ อยู่ใน การวางแผนต่างๆ ไป สำหรับระดับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เขต มลรัฐ หรือประเทศ เช่นอยู่ในกฎหมายและการวางแผนการใช้ที่ดิน แต่มักไม่ครอบคลุมแง่มุมต่างๆ มากพอ อุปสรรคทางด้านการเมืองอาจเกิดจากหน่วยงานของรัฐไม่แน่ใจที่จะถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจไปให้หน่วยงานภายนอกอื่น ๆ โดยการให้หน่วยงานภายนอกเหล่านั้นช่วยทำการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ให้

การใช้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ยังไม่แพร่หลายเป็นเพราะมีอุปสรรคอื่นๆ อีก คือ :

- ขาดความรู้ความชำนาญ (เช่น จะตัดสินใจว่าควรพิจารณาปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมปัจจัยใด ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นคืออะไร และจะอย่างไรจึงจะผนวกเอาสิ่งแวดล้อมไว้ในนโยบายได้)
- มีปัญหาเชิงสถาบันและองค์การซึ่งจะเห็นได้จากความจำเป็นที่ต้องมีการประสานงานทั้งภายในและระหว่างหน่วยงานของรัฐ
- ขาดทรัพยากรต่างๆ (เช่น ข้อมูลสารสนเทศ ความชำนาญ งบประมาณ)
- ขาดแนวทางหรือกลไกที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติงานเต็มที่
- ความยากลำบากในการกำหนดนโยบาย แผน และแผนงานที่ชัดเจนขึ้นใหม่และไม่อาจบอกได้ว่าจะใช้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์เมื่อใดและอย่างไร
- ขาดวิธีการที่ดีพอ
- ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการตัดสินใจค่อนข้างจำกัด

ตัวอย่างการบังคับใช้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์

หลายประเทศหรือหลายจังหวัดในประเทศให้ทำการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์โดยตรงหรือโดยอ้อม ในระดับมลรัฐหรือจังหวัด เช่น ออสเตรเลียตะวันตก ออสเตรเลียใต้ แคลิฟอร์เนีย ในระดับประเทศ เช่น ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร แคนาดา เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ และ

สหรัฐอเมริกา การบังคับใช้นี้อาจอยู่ในรูปของกฎหมาย คำสั่ง หรือข้อกำหนดในทางบริหาร หรือเป็นแนวทางหรือนโยบายในเชิงปฏิบัติ

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีข้อบังคับของสภาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Council on Environmental Quality (CEQ)) ซึ่งรวมแนวคิดและนิยามเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และแนวคิดของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์เอาไว้ด้วย โดยจะเน้นในเรื่องที่เรียกว่า “รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับแผนงาน (programmatic environmental impact statements (EISs))” และ “การจัดลำดับชั้น (tiering)” ทั้งนี้ กิจกรรมของรัฐบาลที่สำคัญมักกำหนดให้มีรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EISs) กิจกรรมเหล่านี้รวมถึงนโยบาย แผน และแผนงานของรัฐบาล รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับแผนงานจะเชื่อมโยงกับรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการด้วยการทำตามลำดับชั้น

หน่วยราชการในสหรัฐอเมริกาคงจัดลำดับชั้นรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของตนเอาไว้เพื่อป้องกันการทำงานซ้ำซ้อน และจะทำเฉพาะประเด็นที่ต้องมีการตัดสินใจด้านสิ่งแวดล้อมในระดับของตน ในบางครั้งอาจทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมปัญหาสิ่งแวดล้อมทั่วไปสำหรับแผนงานหรือนโยบายหนึ่งเสียก่อน จากนั้นจึงประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับแต่ละกิจกรรมที่อยู่ในแผนงานหรือนโยบาย (เช่น โครงการในพื้นที่หนึ่ง) การทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการในพื้นที่หนึ่งจึงเพียงแต่สรุปประเด็นมาจากรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ศึกษาผลกระทบอย่างกว้างๆ ไว้แล้ว และอาจนำบางส่วนมาอ้างอิงไว้ด้วย ส่วนรายงานในระดับพื้นที่โครงการคงเน้นแต่ประเด็นเฉพาะที่เจาะจงกับโครงการหรือกิจกรรมนั้น

สรุป

การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์กำลังเป็นที่สนใจในการทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั่วโลก เพราะการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์พิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ รอบด้านมากกว่า ทำให้การวางแผนเพื่อเพิ่มคุณภาพสิ่งแวดล้อมและ/หรือ การดูแลให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด มีมิติต่างๆ ทั้งในด้านโอกาสและปัญหามากกว่า ในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์เราสามารถเลือกศึกษาพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ได้หลากหลายกว่าและสามารถเลือกพื้นที่โครงการที่จะช่วยคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่ามากที่สุดหรืออ่อนไหวมากที่สุดได้ นอกจากนี้ยังทำให้สามารถวางแผนจากการมองแบบองค์รวมแทนการวางแผนที่เน้นองค์กรซึ่งมีมุมมองที่จำกัดมาก อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อกังวลอยู่บ้างเกี่ยวกับการวางแผนและดำเนินการศึกษาการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ เช่น

- ความไม่ชัดเจนของนโยบาย แผน และแผนงาน ยังคงเป็นข้อจำกัด และจำเป็นต้องใช้แนวทางการพิจารณาจากผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์
- แผนของภูมิภาค/ประเทศอาจจะยังไม่มีให้อ้างอิง หรือมีแต่ไม่ทันสมัย
- การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์มีขอบเขตที่กว้าง ทำให้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมขึ้นอีกมากกว่าโครงการอื่นๆ ข้อมูลทรัพยากรสิ่งแวดล้อม กฎหมาย ฯลฯ
- ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับของสิ่งแวดล้อม (ทั้งด้านชีวภาพและด้านเศรษฐกิจสังคม) นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นและอาจจะยังมีอยู่น้อย
- อาจมีประเด็นความไม่แน่นอนในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์มากกว่ากรณีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ
- ในการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ควรเน้นที่ผลกระทบสะสมเป็นหลัก
- การพิจารณาผลกระทบข้ามพรมแดนที่เกิดขึ้นนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นมากขึ้น
- อาจยังคงมีความสับสนอยู่ว่าหัวข้อใดควรอยู่ในการทำการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ หรือควรจะอยู่ในการทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ หรือควรอยู่ในทั้งสองรายงาน